Stadskerk Nijmegen (OCP), 12 juli 2026, 4e zondag van de zomer;
voorganger: ds. Henk Gols (PKN)

[Eerste lezing: Jesaja 55, 6-13] (Nieuwe Bijbelvertaling)
6 Zoek de HEER nu Hij zich laat vinden,
roep Hem terwijl Hij nabij is.
7 Laat de goddeloze zijn slechte weg verlaten,
laat de onrechtvaardige zijn snode plannen herzien.
Laat hij terugkeren naar de HEER,
die zich over hem zal ontfermen;
laat hij terugkeren naar onze God,
die hem ruimhartig zal vergeven.
8 Mijn plannen zijn niet jullie plannen,
en jullie wegen zijn niet mijn wegen – spreekt de HEER.
9 Want zo hoog als de hemel is boven de aarde,
zo ver gaan mijn wegen jullie wegen te boven,
en mijn plannen jullie plannen.
10 Zoals regen of sneeuw neerdaalt uit de hemel
en daarheen niet terugkeert
zonder eerst de aarde te doordrenken,
haar te bevruchten en te laten gedijen,
zodat er zaad is om te zaaien en brood om te eten –
11 zo geldt dit ook voor het woord
dat voortkomt uit mijn mond:
het keert niet vruchteloos naar Mij terug,
niet zonder eerst te doen wat Ik wil
en te volbrengen wat Ik gebied.
12 Vol vreugde zullen jullie uittrekken
en in vrede zul je huiswaarts keren.
Bergen en heuvels zullen je juichend begroeten,
en alle bomen zullen in de handen klappen.
13 Doornstruiken maken plaats voor cipressen,
distels voor mirtenstruiken.
Zo zal de HEER zich een naam verwerven,
het is een eeuwig en onvergankelijk teken.

[Epistel: Romeinen 7, 21-8, 6] (Nieuwe Bijbelvertaling)
21 Ik ontdek in mezelf dus de wetmatigheid dat het kwade zich aan mij opdringt, ook al wil ik het goede doen. 22 Innerlijk stem ik vol vreugde in met de wet van God, 23 maar in alles wat ik doe zie ik die andere wet. Hij voert strijd tegen de wet waarmee ik met mijn verstand instem en maakt van mij, in heel mijn doen en laten, een gevangene van de wet van de

zonde. 24 Wie zal mij, ongelukkig mens, redden uit dit bestaan dat beheerst wordt door de dood? 25 God zij gedankt, die ons redt door Jezus Christus, onze Heer. Want aan mezelf overgelaten onderwerp ik me weliswaar met mijn verstand aan de wet van God, maar door mijn aardse natuur onderwerp ik me aan de wet van de zonde.
1 Dus wie in Christus Jezus zijn, worden niet meer veroordeeld. 2 De wet van de Geest die in Christus Jezus leven brengt, heeft u immers bevrijd van de wet van de zonde en de dood. 3 Want waartoe de wet niet in staat was, machteloos als hij was door onze aardse natuur, dat heeft God tot stand gebracht. Vanwege de zonde heeft Hij zijn eigen Zoon als mens in dit zondige bestaan gestuurd; zo heeft Hij in dit bestaan met de zonde afgerekend, 4 opdat alles wat de wet eist in ons tot vervulling wordt gebracht. Wij leven immers niet volgens aardse maatstaven, maar volgens die van de Geest. 5 Wie beheerst wordt door het aardse, streeft aardse zaken na, maar wie beheerst wordt door de Geest, streeft na wat de Geest wil. 6 Het aardse streven leidt tot de dood, maar het streven waartoe de Geest aanzet leidt tot leven en vrede.

[Evangelie: Matteüs 13, 1-9.18-23] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Die dag verliet Jezus het huis en ging aan de oever van het meer zitten. 2 Er kwam een grote mensenmassa om Hem heen staan, en daarom ging Hij in een boot zitten, terwijl de menigte op de oever bleef. 3 Hij sprak in allerlei gelijkenissen tot hen: ‘Een zaaier ging eropuit om te zaaien. 4 Tijdens het zaaien viel een deel van het zaad op de weg, en er kwamen vogels die het opaten. 5 Een ander deel viel op rotsachtige grond, waar maar weinig aarde was, en het schoot meteen op omdat het niet diep in de grond kon doordringen; 6 en toen de zon opkwam verschroeide het, en doordat het geen wortel had droogde het uit. 7 Weer een ander deel viel tussen de distels, en toen die opschoten verstikten ze het. 8 Maar er viel ook zaad in goede grond, en dat droeg vrucht, deels honderdvoudig, deels zestigvoudig, deels dertigvoudig. 9 Laat wie oren heeft goed luisteren!’ (…)
18 Hoor en begrijp dan nu de gelijkenis van de zaaier: 19 Bij ieder die het woord van het koninkrijk hoort maar het niet begrijpt, komt hij die het kwaad zelf is om te roven wat in hun hart is gezaaid; dit is het zaad dat op de weg gezaaid is. 20 Het zaad dat op rotsachtige grond is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen en het meteen met vreugde aannemen. 21 Maar doordat het geen wortel schiet in hen, is dat van korte duur. Worden ze vanwege het woord verdrukt of vervolgd, dan komen ze meteen ten val. 22 Het zaad dat tussen de distels is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen, maar bij wie de zorg om het dagelijks bestaan en de verleiding van de rijkdom het woord verstikken, zodat het zonder vrucht blijft. 23 Het zaad dat in goede grond is gezaaid, dat zijn zij die het woord horen en begrijpen. Zij zijn het die vrucht dragen, deels honderdvoudig, deels zestigvoudig, deels dertigvoudig.’

[overweging:]



‘Zie, de zaaier gaat uit om te zaaien.’ Met brede gebaren zaait hij en zaait hij — hij gaat maar door, gul zaait hij uit. Het zaad valt op de wijde akker, langs de randen, het valt langs de weg. Vincent van Gogh schilderde het zaaien van de zaaier met veel gouden kleuren. Bij hem is achter de zaaier de oogst is al zichtbaar in het licht van een gouden zon. Een zon die schittert — zoals nu buiten en op de voorkant van de orde van dienst.

Hoopvol is het zaaien. En toch horen in de Bijbel bij het zaaien ook wel de tranen. In de psalmen lezen we:

> Zij die zaaien met tranen,
> zij zullen oogsten met jubel.
> Hij gaat en hij schreit bij het gaan
> die het zaaizaad draagt en het zaait;
> hij keert met jubelen, hij keert —
> een die mag dragen zijn schoven.

(*Psalm 126:5-6 in de vertaling van Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde*)

Het jubelende beeld van de oogst is niet zonder tranen. Waarom? Omdat het zaaien zo’n riskante onderneming is? Je weet immers niet als je zaait of het zaad wel terechtkomt en opkomt, of het wel vrucht zal dragen.

In het evangelie van deze zondag zien we om te beginnen de zaaier die maar zaait en zaait. Tranen worden hier niet genoemd. Wij mogen weten dat de zaaier zaait en niet ophoudt.

Als wij dat gezien hebben, als wij weten van die onophoudelijke zaaiende beweging, gaat de aandacht naar het zaad zelf dat valt, dat alsmaar neervalt. Opvallend is dan toch wel

dat eerst de mislukking wordt genoemd. De tranen bij het zaaien uit de psalm zijn in het evangelie de mislukkingen.

Het zaad valt langs de weg en krijgt geen schijn van kans: dadelijk wordt het weggepikt. Het zaad vermag niets, het komt niet eens aan een eerste ontkiemen toe.

Of het valt op rotsige bodem: het zaad ontkiemt, maar er is geen diepte van aarde. Wat er gebeurt is oppervlakkig, er wortelt niets, het zaad verschroeit zodra de opgaande zon gaat branden. Het zaad blijkt totaal geen bestand te hebben, het kan nergens tegen.

Of er is wel diepte van aarde, maar er schieten distels op die het zaad verstikken. Hier is het al minder oppervlakkig, het begint wel degelijk de diepte in te gaan, het had best iets kunnen worden, maar langzaam helpen de distels de belofte van het vrucht dragen en van de oogst om zeep.

Eerst horen we dus hoe het mis kan gaan. Om te beginnen stuiten we op de kwetsbaarheid van het zaad. Maar kijk, de zaaier houdt niet op, hij gaat maar door. Hij lijkt vol vertrouwen. Vol vertrouwen op de oogst.

Wat en wie is die akker waarop het zaad gezaaid wordt? Het is de akker van de wereld, de akker van de geschiedenis. De akker ook van ons eigen leven. Het evangelie focust op het laatste: wijzelf zijn de akker die wordt ingezaaid. De profeten trekken het wijder. Bij de profeten uit het Oude Testament is spontaan de wijde geschiedenis in beeld, heel de wijde wereld. Zoals in de lezing uit Jesaja. Daar wordt trouwens niet het beeld gebruikt van het zaaien, maar van regen en sneeuw die neervallen en iets met de aarde doen. De regen valt en keert niet terug dan nadat ze de aarde heeft bevochtigd en bevrucht en heeft laten gedijen. In de grote mensengeschiedenis gebeurt iets, er daalt iets in dat aanvankelijk nog onzichtbaar blijft, maar dan wel degelijk iets teweegbrengt. Iets ongekends presenteert zich, het komt niet bij ons vandaan, het komt van elders. En het verlegt de koers van de dagelijkse dingen. Er groeit iets hoopvols, waar we niet meer op gerekend hadden.

Bij de profeten is er dus die wijde verwachting voor de akker van de wereld. Het vertrouwen dat er een woord van God is dat van hem uitgaat en niet vruchteloos naar hem terugkeert, maar in de wereld verborgen maar toch ook openlijk zijn werk doet. Er is een code, een lettercombinatie, een goddelijk spreken, er is nieuwe taal die de dingen op aarde verandert.

Bij wat eerst nogal geheimzinnig maar toch wijd en breed gebeurt, worden wij uitgenodigd aan te haken. ‘Zoek de Eeuwige nu hij zich laat vinden, roep hem aan nu hij nabij is.’ Wij worden opgeroepen ons te verbinden met wat nieuw ontluikt, we mogen dragers worden van wat hier en daar voorzichtig ontstaat. Dat nieuwe is nog niet manifest, het is nog niet zo goed aan te wijzen — maar wij mogen het zien nu het ons hier in de kerk gezegd wordt. We hadden het zelf niet bedacht en voor mogelijk gehouden, maar hoor: het meldt zich en vraagt ons antwoord. Het wijde en hoopvolle wil komen wonen in onze gedachten en woorden en in wat wij dagelijks doen.

De veelbelovende code van het woord van God, waarmee de wereld en ons eigen leven blijkt te kunnen worden gereset, valt in het evangelie als zaad in de akker. Wij zijn die akker en om te beginnen lijkt het alsof wij het nieuwe van God totaal laten mislukken. Gods nieuwe taal krijgt geen kans. Het valt langs de weg van de haast. Er is geen tijd bij ons om het te ontvangen. Vluchtig is het beeld van de weg en van de vliegende vogels. Er kan niets indalen, er is geen rust, wat aandacht en tijd nodig heeft wordt meteen weggeveegd.

Maar het nieuwe van God wil zijn wortels uitslaan. Gods lettercode van de hoop wil bestand in ons krijgen, wil tegen een stootje kunnen, wil sterk worden en zich doorzetten juist óók als het weerstand oproept. Alles wat maar afwijkt van wat algemeen gedacht wordt, van de koers die door de meesten vanzelfsprekend wordt ervaren, alles wat anders is, roept immers altijd verzet op. Maar Gods code van het volslagen andere wil zo diep in ons wortelen dat we toch volhouden.

Plotseling kan de weerstand zich aandienen: weerstand die van buiten komt. Maar er is ook iets binnenin ons dat, op een meer subtiele manier, tegengaat dat wij vrucht dragen in het nieuwe van God. Er is sprake van een nee in mij, schrijft de apostel Paulus. Tot mijn schrik saboteer ik mijn eigen ja.

Ongetwijfeld herkennen wij dat bizarre conflict in onszelf. In de viering van de eucharistie geven wij ons over aan Gods goede gave. Zijn ja beantwoorden wij met ons eigen ja. Maar even alter door de week zijn er de dagelijkse zorgen en laten we ons weer van alles aanpraten: de dingen die we nodig zouden hebben of waarvoor we bang zouden moeten zijn, waarmee we rekening zouden moeten houden. Er zijn de vele kleine zuigende dingen die onze aandacht vasthouden en ons onzeker en gestrest maken, waardoor we onze ziel verliezen en versnipperen in allemaal losse stukjes.

Maar wat vooral maakt dat er iets in ons stikt, dat we niet zomaar op een nieuwe prachtige nieuwe manier uit de verf komen, is wat in het evangelie het bedrog, de verleiding, de begoocheling van de rijkdom wordt genoemd. Het wurgende effect van de hebzucht: de valkuil van het steeds meer moeten hebben — waardoor we ten diepste verkommeren. Want hebben zet ons vol. Hebben zet de wereld vol. Vol distels.

Er gaat dus veel mis met het zaad. Toch gaat de zaaier door met het zaaien. Wijd is zijn gebaar, met een onbezorgde gulheid gaat hij voort. Want ja, er blijkt wel degelijk ook goede aarde. En het zaad dat in die goede aarde valt, brengt heel veel vrucht voort, honderdvoud wel, of tenminste zestig- of vooruit, dertigvoud. De geschiedenis is vol van wat mislukte, maar laat ook zien hoe sterk het goede is dat plotseling opkwam en de koers van de wereld wist te verleggen. Sterk is het goede. Het kan tegen onderdrukking en vervolging op. Het laat zich niet uitschakelen waar haat en graaizucht en geweld hun vernietigende werk doen.

Ons eigen leven is een akker. Ons leven lang zaait de zaaier het zaad. Vaak is het niet goed terechtgekomen. Het kreeg in ons geen kans. We waren te haastig, te druk, te oppervlakkig, teveel bezig met onszelf, met onze buitenkant. Toch is de zaaier niet opgehouden bij wat mislukte: hij vertrouwt op de goede grond die in u en mij te vinden is. Na alles wat verdrietig

genoeg niet lukte en verkommerde, blijft, zo jong of zo oud als we zijn, de belofte van het vrucht dragen en van de oogst overeind. De zaaier rust niet totdat onze akker prachtig bloeit, tot we geoogst worden voor het koninkrijk van God.

Daarbij is er geen sprake van dat we krampachtig aan onszelf zouden moeten werken. Het gaat erom dat wij ontvangen wat in en door ons wil gebeuren. Tot heil van de wereld en tot de lof van Zaaier, die gezegend is in de eeuwen der eeuwen.

Henk Gols*, *henkgols@planet.nl